

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра політології та публічного управління

На правах рукопису

ЛАТИШЕВ МАКСИМ ВАЛЕРІЙОВИЧ

**ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФОРМУВАННЯ
ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ ТА ПОЛІТИЧНИХ ПЕРЕКОНАНЬ В УКРАЇНІ**

Спеціальність 052 «Політологія»

Освітньо-професійна програма: «Політологія та державне управління»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

Науковий керівник:

БАЙРАК СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ,

кандидат політичних наук,

доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол №

засідання кафедри політології та публічного управління

від 2024 р.

Завідувач кафедри

проф. Бусленко В. В.

ЛУЦЬК – 2024

АНОТАЦІЯ

Латишев Максим Валерійович. Вплив цифрових технологій на формування громадської думки та політичних переконань в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Робота на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр». Спеціальність: 052 «Політологія». Освітньо-професійна програма: «Політологія та державне управління». – Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, 2024.

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано її мету і завдання, об'єкт і предмет дослідження, методологічну базу та практичне значення отриманих результатів, наведено дані про апробацію роботи, а також її структуру. Загальний обсяг роботи складає 55 сторінок.

Об'єкт дослідження: інформаційна стадія розвитку суспільства.

Предмет дослідження: вплив цифрових технологій на формування громадської думки та політичних переконань в Україні.

Мета бакалаврської роботи спрямована на системний аналіз впливу цифрових технологій на формування громадської думки та політичних переконань в Україні.

У Розділі 1 «Теоретико-методологічні засади дослідження» з'ясовано роль цифрових технологій у суспільстві та визначено основні поняття пов'язані із цифровою епохою та впливом технологій на суспільство.

У Розділі 2 «Технологічна складова сучасного інформаційного суспільства» розглянуто трансформацію інформаційного середовища під впливом цифрових інновацій та з'ясовано вплив соціальних мереж на формування громадської думки та політичних переконань.

У Розділі 3 «Розвиток цифрових технологій в Україні» розкриває тенденції сучасного розвитку цифрових технологій в Україні та особливості технологій формування громадської думки та політичних переконань в умовах російсько-української війни.

У **Висновках** підсумовано результати дослідження, визначено потребу в удосконаленні засобів медіа-освіти та критичного мислення щоб забезпечити можливість для населення самостійно аналізувати та оцінювати інформацію.

Ключові слова: цифрові технології, інформаційне середовище, громадська думка, політичні переконання, Україна, суспільство, медіа, соціальні мережі.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	
1.1. Понятійно-категоріальний апарат дослідження	8
1.2. Роль цифрових технологій у сучасному суспільстві	13
РОЗДІЛ 2. ТЕХНОЛОГІЧНА СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	
2.1 Трансформація інформаційного середовища під впливом цифрових інновацій	20
2.2 Вплив соціальних мереж на формування громадської думки та політичних переконань.....	24
РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ	
3.1. Сучасні тенденції розвитку цифрових технологій в Україні.....	35
3.2. Технології формування громадської думки та політичних переконань в умовах російсько-української війни.....	36
ВИСНОВКИ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі, в епоху цифрових технологій, важливим аспектом функціонування суспільства є дослідження впливу цифрових технологій на формування громадської думки та політичних переконань. Україна, як незалежна держава з багатою історією та складними політичними реаліями, не є винятком у цьому контексті.

Цифрова ера лише нещодавно почалася, але вже досягла статусу ключового фактору в формуванні громадянського суспільства та політичного порядку денного. Зміни, що відбуваються, визначають нові механізми взаємодії громадян і влади, а також засоби поширення інформації та висловлення думок громадян. Сучасне суспільство характеризується надзвичайною динамікою розвитку. Це вимагає від людини вміння швидко адаптуватися до змін, приймати мудрі рішення та діяти творчо. Важливу роль у цьому процесі відіграє інформація, нові методи її подання та аналізу. Вона є основою формування сприйняття, світогляду та ціннісних орієнтацій людини. В умовах сучасного суспільства, еволюція цифрової епохи відіграє ключову роль у розповсюдженні та сприйнятті інформації.

У зв'язку з цим, дослідження впливу цифрової епохи на суспільство на даний момент є надзвичайно актуальним і полягає в тому що цифрова трансформація визначає новий порядок у відносинах між людьми та владою, тим самим формуючи політичну довіру на новій основі. Споживачі інформації стають не лише спостерігачами за подіями, а й активними учасниками суспільного діалогу через соціальні мережі та онлайн-медіа. Соціальні мережі надають нову платформу для висловлення поглядів людей і обговорення ключових питань. Вони створюють неформальні платформи для обміну ідеями, думками та новинами.

Водночас цифрова ера також має багато викликів. Інформаційне перевантаження та можливість маніпулювання інформацією є загрозою для об'єктивності громадської думки. Фейкова інформація та дезінформація можуть вплинути на формування політичних переконань і змінити громадську думку. Крім того, цифрова трансформація вимагає нових рішень у сферах кібербезпеки та захисту конфіденційності, оскільки вони стають важливими аспектами для посилення довіри громадян до систем і цифрових платформ.

У сучасному світі завжди змінюється процес формування громадської думки на основі засобів онлайн комунікації. Щоб зрозуміти еволюцію цих процесів потрібно ретельно аналізувати нову цифрову епоху, оскільки стан громадської думки вже неможливо повноцінно діагностувати традиційними способами. З огляду на виклики, пов'язані з пандемією коронавірусу та наслідками російсько-української війни, громадська думка – не єдина складова суспільства, яку можна контролювати. Це сукупність різних позицій, уподобань і «полюсів» вираження політичної ідентичності. Публічне самовираження груп меншин та окремих осіб в онлайн-середовищі ставить під сумнів здатність громадськості функціонувати як збалансована спільнота, об'єднана демократичними цінностями. Політичний радикалізм, «придушення політичних настроїв» і реакція на політичні події кидають виклик традиційним уявленням про джерела інформування та стан громадської думки.

Об'єкт дослідження: інформаційна стадія розвитку суспільства.

Предмет дослідження: вплив цифрових технологій на формування громадської думки та політичних переконань в Україні.

Мета бакалаврської роботи спрямована на системний аналіз впливу цифрових технологій на формування громадської думки та політичних переконань в Україні.

Досягнення мети передбачає виконання таких **завдань**:

- визначити основні поняття та категорії дослідження;

- здійснити аналіз ролі цифрових технологій у суспільстві;
- розкрити сутність трансформації інформаційного середовища під впливом цифрових інновацій;
- визначити вплив соціальних мереж на формування громадської думки та політичних переконань;
- розкрити сучасні тенденції розвитку цифрових технологій в Україні;
- встановити особливості формування громадської думки та політичних переконань в умовах російсько-української війни.

Методологічна база дослідження. Успішна реалізація мети і завдань дослідження зумовили використання низки принципів, підходів, загальнонаукових та інших методів пізнання та організації наукового дослідження, які загалом складають методологічну основу бакалаврської роботи.

Принцип об'єктивності забезпечив об'єктивність визначення основних понять та категорій дослідження шляхом об'єктивного аналізу доступних даних і літератури.

Принципи системності та комплексності надали змогу здійснити аналіз трансформації інформаційного середовища під впливом цифрових інновацій, враховуючи системні взаємозв'язки між різними аспектами цього процесу.

Також це надало змогу проаналізувати вплив соціальних мереж на формування громадської думки та політичних переконань через комплексний підхід до аналізу даних та досліджень.

За допомогою *інституційного підходу та структурно-функціонального аналізу* досліджено сучасні тенденції розвитку цифрових технологій в Україні, враховуючи їх вплив на різні суспільні інституції і сфери життя, та встановлення особливостей формування громадської думки та політичних переконань в умовах російсько-української війни через аналіз взаємодії цифрових технологій та політичного контексту.

Процесуальний аналіз надав можливість відслідкувати динаміку та зумовленість процесу трансформації інформаційного середовища за допомогою цифрових інновацій.

Також це дозволило здійснити аналіз змін у формуванні громадської думки та політичних переконань під впливом соціальних мереж та інших цифрових платформ.

Соціокультурний підхід: це дозволило дослідити вплив соціокультурних особливостей у вивченні впливу цифрових технологій на формування громадської думки та політичних переконань в Україні.

Загальнонаукові методи такі як аналіз та синтез, індукції та дедукції використано для узагальнення та систематизації отриманих даних. *Методи класифікації* застосовано для співставлення різних аспектів впливу цифрових технологій на громадську думку та політичні переконання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у висвітленні поставленої проблематики та комплексному аналізі впливу цифрових технологій на формування громадської думки та політичних переконань в Україні.

Особистий внесок здобувача. Сформульовані в бакалаврській роботі основні положення, висновки, узагальнення щодо розділів, належать особисто здобувачу. Бакалаврська робота є самостійновиконаною науковою працею.

Структура роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів шести підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дослідження становить 54 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Понятійно-категоріальний апарат дослідження

Динамічність суспільного розвитку диктує нові правила трансляції політичних ідей та ведення комунікації в політичному просторі. Суспільство отримало абсолютно нові можливості для отримання політичної інформації, тому політичні актори змушені працювати не лише над поширенням інформації, а й над створенням затребуваного політичного контенту.

Політичне життя в сучасному соціокультурному просторі характеризується новими алгоритмами впливу на суспільство.

Назву «цифрове суспільство», отримало через насиченість інформаційного впливу та різноманітність елементів комунікації.

«Цифрові технології», в свою чергу, це лише інструменти, що використовуються для обробки та маніпулювання інформацією з метою її створення, передачі, зберігання та використання.

Зрозуміло, що політична свідомість набула нових вимірів як в організаційному та функціональному плані, так і в цінностях і способах мислення. Політика прагне інтегруватися в інноваційні форми спілкування з суспільством.

Як показали результати останніх політичних баталій, той, хто швидко освоює нові інформаційні простори, може отримати перевагу над конкурентами. Але загрозою для політичного простору є і розвиток нового інформаційного середовища, коли нові формати усувають базові ідеологічні орієнтири та зосереджуються лише на соціально привабливих темах політичних програм, що трапляється часто. Така форма є більш визнаною суспільством і дозволяє досягти позитивних результатів у політичній боротьбі. Водночас така

діяльність несе в собі ризик втрати політичними акторами своїх ідеологічних та світоглядних переконань. Іншими словами, політична свідомість зосереджена на досягненні короткострокових результатів без урахування довгострокових стратегій розвитку політичних ідей.

Наразі існує очевидна потреба у поєднанні потенціалу традиційних медіа з цифровими мережами та ресурсами, що стрімко набирають популярності. Так формується синергетична парадигма політичної діяльності та її сприйняття, коли політичні сили мають бажання поширювати свої ідеї, а громадяни – можливість отримувати та оцінювати політичний контент [3, с. 251].

Епоха технологій та комунікацій кардинально змінила сприйняття політичної інформації. Водночас постало питання трансформації існуючих алгоритмів інформаційної діяльності, які потребують аналізу не лише з технологічного боку, а й у контексті соціокультурного виміру. Інновації в поширенні політичного контенту вимагають нових методологічних підходів, які фокусуються на синергії та взаємодії.

Кожного разу, коли змінюється форма реалізації інформаційно-комунікаційних ресурсів, процес політичної дії стикається з проблемою переорієнтації як інформаційного простору, так і його учасників.

Рубіж XX і XXI ст. став періодом кардинальних змін в інформаційному просторі в цілому, що знайшло своє відображення в концептуальному формуванні нового інформаційного суспільства.

Водночас змінилися і практико-орієнтовані елементи інформаційного простору, що сформувало певні напрями в науково-практичному дискурсі:

- вплив інформаційного простору на контроль державних структур з боку громадянського суспільства над діяльністю політичної еліти;
- визначення елемента інформаційних технологій як ефективного механізму поширення політичного контенту;

- роль соціальних медіа як нової комунікаційної платформи між політиками та суспільством.

Усі переваги та недоліки цифрового середовища інтегровані в політичний інформаційний простір. Якщо у форматі практичного та повсякденного використання вони не становлять загрози, то в політичній інтерпретації можуть мати катастрофічні соціальні та безпекові глобальні наслідки [3, с. 252].

Порівняльний аналіз політичної активності в соціальних мережах показує, що ефект конфронтації має найбільший потенціал для залучення аудиторії. Персоналізація політичних діячів активно витісняє політичні принципи, оскільки така тематика активніше сприймається аудиторією. У політичній грі відбувається своєрідна підміна понять, що негативно позначається на ціннісно-цільовій складовій політики. Переорієнтація політичної тематики на практично-побутовий функціональний вимір є вигідною за кількісними показниками, але катастрофічно страждає якісна складова політичної культури загалом.

Глобалізація визначає умови використання інформаційних технологій у політичній діяльності. Будучи власниками такого роду інформаційних технологій, їхні власники визначають культуру політичних дій у цифровому просторі. Розвиток цифрових технологій призвів до значних змін у способах формування та поширення громадської думки. Оскільки громадська думка це сукупність поглядів, вірувань, ідей і ставлень і є важливою частиною національного життя, вона формується різними факторами, такими як політика, економіка, культура, засоби масової інформації та, звичайно, технології.

Люди тепер мають миттєвий доступ до різноманітних джерел інформації на будь-яку тему. Це сприяє формуванню більш об'єктивної громадської думки, але також може призвести до перевантаження інформацією та невизначеності.

Така централізація найпотужніших можливостей управління суспільною свідомістю становить явну загрозу демократії та відкритості усвідомлення світоглядних та ідеологічних парадигм у сучасному світі.

Події останніх декількох років актуалізували необхідність контролю над розвитком цифрової епохи за політичним змістом. Демократичні принципи проголошують верховенство свободи слова, але зростає і відповідальність за інформаційний контент, що поширюється серед громадськості [24].

Актуальним питанням є створення глобальної системи контролю за політичною діяльністю в інформаційному просторі, але її вирішення ускладнюється стрімким розвитком інформаційних технологій. Потенціал сучасного цифрового простору дозволяє уникати різноманітних форм контролю, модифікувати інформаційні контексти віртуально онлайн, що унеможлиблює виявлення антигуманної чи аморальної складової.

Інтернет також надає людям безпрецедентний доступ до інформації про політичні питання у світі.

Зацікавлені інформацією люди, можуть миттєво знаходити новини, аналітику та коментарі з політичних питань, щоб бути більш поінформованими та обізнаними. Однак це створює ризик поширення недостовірної інформації, яка може спотворити політичні переконання.

Термін «політичні переконання» означає, особисті думки та погляди на політичні питання, ідеології та цінності, які визначають підхід особи до політики та вибір політичних партій і кандидатів.

Ці переконання виникають під впливом багатьох факторів, включаючи культурні традиції, освіту, життєвий досвід і взаємодію з іншими людьми.

Серед основних загроз, які сприяють викривленню політичних уявлень у суспільстві, є політичний астротурфінг, який зосереджується на кампанії з дезінформації, де політичні актори видають себе за звичайних громадян. Такий формат спотворює сприйняття політичних кроків, оскільки створює ілюзію підтримки в суспільстві єдиних принципів, а не політичних ідей чи політиків. Загалом динаміка сучасного світу породжує тотальну неоднозначність, у якій політична діяльність намагається отримати більше дивідендів.

Варто зазначити, що сучасне суспільство враховує фактори, здатні протистояти домінантному впливу інформаційного потоку (як масштабного неконтрольованого, так і концептуально спрямованого). Одним із шляхів протидії та адаптації суспільної та індивідуальної свідомості до політичних інформаційних атак є набуття соціального досвіду. Ще одним інструментом у боротьбі з викривленням політичної інформації в сприйнятті особистості та суспільства є виявлення дезінформації [3, с. 253].

Останні роки ознаменувалися відсутністю потреби в пошуку новин і переорієнтацією на принцип «новини знайдуть мене». Такий формат позитивно впливає на політичну активність, оскільки традиційно суспільство було більш байдужим до політики.

До прикладу, теорія «Встановлення порядку денного» передбачає, що засоби ЗМІ та соціальні мережі впливають на громадську думку, визначаючи, які питання є важливими. Медіа вибірково висвітлює одні події та теми та ігнорує інші. Це впливає на те, що люди вважають важливим, а отже, і на їхні думки щодо цих тем.

Так, сприйняття пандемії COVID-19 змінювалося в залежності від того, які теми висвітлювалися у ЗМІ. Висвітлення аспектів здоров'я, економічних наслідків, стратегій боротьби відображалось на поглядах громадськості. Люди, які більше читали про здоров'я, були більш схильні вважати пандемію серйозною загрозою для свого здоров'я. Люди, які більше читали про економічні наслідки, були більш схильні вважати, що пандемія негативно вплине на їхню економіку. А люди, які більше читали про стратегії боротьби, були більш схильні підтримувати певні заходи, спрямовані на боротьбу з пандемією [25].

Теорія «рамкування» стверджує, що розвиток цифрової епохи а саме способів поширення інформації дедалі більше впливає на громадську думку, використовуючи певні рамки для висвітлення подій і тем. Рамки - це способи,

якими вони представляють інформацію. Вони можуть впливати на те, як люди розуміють і оцінюють цю інформацію.

Теорія «культивування» аргументує, що медіа та соціальні мережі впливають на громадську думку, створюючи у людей уявлення про світ, яке відповідає тому, що вони бачать. Медіа, наприклад, часто зображують світ як небезпечне місце. Це може призвести до того, що люди будуть більш схильні до страху і тривоги [3, с. 254].

Грунтуючись на наведеній вище інформації, розвиток технологій та способів подавання інформації можуть впливати на те, які проблеми є важливими, як люди розуміють ці проблеми та як вони формують свої думки та переконання.

1.2. Роль цифрових технологій у сучасному суспільстві

Сучасний світ переживає період бурхливого технологічного розвитку, який постійно змінює суспільство у всіх сферах життя.

Цифрові технології стали невід'ємною частиною нашого повсякденного життя, впливаючи на всі аспекти сучасної економіки, суспільства, культури, політики, освіти тощо.

Розуміння впливу цих технологій на має вирішальне значення для сучасного світу та формування майбутнього суспільства .

Цифрові технології не лише стали прискорювачем розвитку, а й істотно змінили структуру та функціонування суспільства.

У XXI ст. світ пережив серйозні зміни через неперервний розвиток цифрових технологій. Це цифрове відродження не лише змінило спосіб спілкування, роботи та розваг, але й залишило незгладимий слід у світі політики. Загальне значення цифрових технологій у суспільстві, особливо в

політичному контексті, дуже різноманітне, впливаючи на всі аспекти управління, участі громадськості та формування політики [4, с. 23].

Цифрова трансформація є прикладом технологічних змін, які вже несуть масові наслідки для політики та суспільства. Це пов'язано з великою кількістю змін, які є у багатьох державах порівнюють з промисловою революцією. Багато хто стверджує, що це приносить великий вплив на трансформування людського світогляду.

Цифрові та інформаційні технології постійно вдосконалюються, вбудовуються в глобальні мережі, інтегруються в різні сектори суспільства та змінюють наш світогляд.

Найбільші компанії світу вважають впровадження передових технологій одним із основних елементів інноваційного розвитку. Проте сьогодні, Україна стрімко розвивається у сфері цифрових технологій. В Україні вже розроблена та реалізована стратегія створення власного цифрового простору.

Зараз усе світове суспільство перебуває на стадії зростання технологічних інновацій. Цей розвиток характеризується четвертою промисловою революцією, появою глобальних науково-технологічних мереж, поширенням Інтернет-технологій. Враховуючи значну частину інновацій, які призвели до появи цифрової ери, все більша частка суспільного та приватного багатства складається зі знань та інформації, а не з матеріальних благ. Важливою частиною сучасного суспільства є процес розвитку цифровізації та інформатизації.

Основним принципом цифровізації та інформатизації є покращення процесів життєдіяльності людини, суспільства та нації за допомогою сучасних технологій в умовах розвитку держави. Інтеграція, зростання та вдосконалення інформаційних технологій та комунікацій змінюють нашу економіку та суспільство. Традиційні економічні процеси набувають сучасних способів взаємозв'язку у цифрових реаліях [29].

Високотехнологічна цифрова епоха виникає в контексті інформаційного суспільства, характеристика її розвитку полягає у наступному.

По-перше, домінування інформаційно-мережевого суспільства над традиційним інформаційним простором, використання сучасних технологій у медіа, документообігу та державному управлінні.

По-друге, швидкий розвиток компаній, пов'язаних із розробкою комп'ютерної техніки, програмного забезпечення тощо, поширенням інформаційно-комунікаційних технологій і, як результат, досягнення централізованого відтворення.

По-третє, зміна якості життя людей і створення якісних цифрових платформ.

Ці драматичні зміни, серед іншого, революціонізують наше розуміння політичного життя. Соціальні мережі, супутникові зображення та зображення дистанційного зондування, а також цифровізація адміністративних записів створили величезну кількість нових даних.

Одним із найважливіших результатів цифрових технологій у політиці є демократизація інформації. Тепер громадяни мають доступ до безпрецедентної кількості інформації та можуть брати участь у демократичному процесі більш поінформовано. Зростання новинних онлайн-порталів, урядових веб-сайтів і платформ соціальних медіа порушило традиційні методи інформування, даючи людям можливість уважно вивчати політику та ставати краще поінформованими про конкретні політичні процеси.

У той же час цифровізація посилює занепокоєння щодо новітнього майбутнього конфіденційності, стеження та контролю, робочих місць і основ демократичного управління.

З моменту появи Інтернету та соціальних мереж соціологи активно обговорюють потенціал і небезпеку цифровізації. Нові способи подання інформації та комунікації, пов'язані з реструктуризацією символічних систем

інформування, докорінно змінили спосіб діяльності інститутів влади в , де симуляція є фундаментальною діяльністю. Цю ситуацію підтверджує низка фактів, прийомів виборів, висвітлення військових, внутрішніх та інших конфліктів, формування іміджу влади та інші PR-стратегії, що здійснюються за підтримки ЗМІ [4, с. 25].

Характеристики цифровізації породжують різні очікування в політиці та соціальних науках. З одного боку, технологічні можливості Інтернету підживлюють надії, що він може бути протиотрутою від демократичного невдоволення або відкрити нові шляхи для інтеграції та організації демократичних рухів. Уряди в усьому світі впроваджують ініціативи електронного урядування, щоб оптимізувати послуги та підвищити прозорість.

Онлайн-платформи для подання податкових декларацій, заявок на отримання дозволів та надання державних послуг не лише підвищують ефективність, але й покращують доступність для громадськості. Інтеграція цифрових технологій у практику управління означає перехід до більш чутливої та орієнтованої на громадян моделі управління. Зрештою стало зрозуміло, що Інтернет також можна використовувати для налаштування населення проти ліберальної демократії.

Цифрові технології переосмислили відносини між громадянами та урядом, започаткувавши нову еру залучення громадськості [4, с. 27]. Соціальні мережі такі як – Facebook та Telegram служать у сьогоденні віртуальними ратушами, де громадяни можуть висловлювати свою думку, брати участь у політичних дискусіях і брати участь у масових ідеологічних рухах.

Безпосередність цифрової комунікації забезпечує взаємодію в реальному часі, роблячи політичний діалог динамічним, безперервним процесом, а не тимчасовою подією. Цифрова ера започаткувала нові стратегії розробки політики на основі фактичних даних. Політики можуть використовувати потужність аналітики даних, щоб розподіляти величезні обсяги інформації та

виявляти ідеї, які допомагають приймати ефективніші рішення. Цифрові технології спрощують збір, аналіз та інтерпретацію даних, дозволяючи урядам вирішувати складні проблеми з точністю та нюансами. У сучасному світі майже неможливо знайти індустрію, яка б повністю не залежала від використання цифрових технологій. Враховуючи складну військову обстановку в нашій країні, актуальним стало переведення всіх процесів, операцій і продуктів в онлайн-формат. Крім того, в умовах стрімкого розвитку сучасних технологій дуже важливо мати глибокі знання з усіх сфер цифрового життя.

Щодня світ дедалі глибше інформатизується і занурюється в нові технології, реальні події багаторазово відлунюються у віртуальному просторі (а багато з них взагалі існують лише в ньому). Коли ми говоримо про технології поширення інформації, ми повинні пам'ятати, що це саме технології [30].

Тому, як і будь-яку іншу технологію, їх також можна вивчити та опанувати. При цьому не можна забувати, що ми самі схильні до цього, і кожен наш крок насправді може бути блискучим втіленням опанування інформаційного поля. На жаль, ми не можемо надати абсолютно надійний засіб захисту вашого від цього. Більшість нашого спілкування, тобто комунікації, відбувається не напряму, а через посередників, засоби масової інформації, соціальні мережі, месенджери.

Політика переважно відбувається в інформаційному просторі. Відоме висловлення про те, що «той, хто володіє інформацією, володіє світом», сьогодні набуло важливого значення. Інформація є не тільки технічною основою комунікації, а й основою суспільних відносин, у тому числі політичних. Інформаційне суспільство базується на універсальній та миттєвій інформації та змінює всі сфери індустріального суспільства.

Сучасні засоби зберігання, обробки і передачі інформації дозволяють зберігати і миттєво передавати будь-який обсяг і вид інформації в будь-який час, будь-де і будь-якій людині.

У сучасному суспільстві величезні обсяги інформації циркулюють у нових галузях інформації, центром яких є новітні інтелектуальні технології (зокрема штучний інтелект). З усім цим сучасна людина може ефективно справлятися, використовуючи сучасні засоби зв'язку [10].

Глобальна мережа Інтернет дозволяє мільйонам онлайн користувачів підключитися до глобальних інформаційних структур. Це означає, що кожен зможе висловити свої ідеї та інтереси, а відносини демократизуються. Це створює єдиний глобальний комунікаційний простір. Тому соціальна комунікація тісно пов'язана з безперервним процесом виробництва та відтворення інформації. Відображаючи реалії нашої політичної системи, слід підкреслити, що нові технології випередять Україну, навіть якщо ми на них не звертатимемо уваги. Вже зараз можна побачити, що протягом кількох років Україна максимально ретельно та блискавично адаптується зі зростанням інформатизації в усіх сферах життя, включно з політикою.

Це, насамперед, розширення нової якісної технології, аналогічної тій, що використовується на даний момент.

Висновок до розділу I

Цифрова ера – це не просто перехід від аналогового до цифрового, а справжня революція, яка розширює межі можливого, змінює всі сфери суспільства та визначає нові способи мислення. Цифрові технології стають каталізатором соціальних змін, особливо у сферах бізнесу, освіти, культури та політики. З ними можна ефективніше вирішувати завдання, спростити повсякденне життя та стати інструментом інноваційного вирішення найскладніших проблем.

Однією з рис цифрової ери є доступність інформації. Цифрові технології дозволили людям швидко й легко обмінюватися даними. Це відкрило нові можливості в науці, освіті та культурі, створило платформу для колективного навчання та творчості. У сфері бізнесу цифрові технології змінюють бізнес-

моделі та створюють простір для стартапів та інновацій. Електронна комерція, фінансові технології та штучний інтелект – це лише кілька прикладів того, як цифрова ера змінює економічні реалії.

Цифрові зміни впливають на кожен аспект освіти. Від електронних підручників до онлайн-курсів до змінених методів навчання, цифрові технології роблять знання доступнішими, а навчання більш гнучким і персоналізованим.

У культурному контексті цифрова ера породжує нові форми творчості та сприяє глобалізації культурного обміну. Споживачі, стають активними учасниками творчого процесу.

У світі політики цифрові технології змінюють взаємодію між громадянами та урядами. Соціальні мережі та онлайн-платформи зробили спілкування, дії спільноти та поширення інформації глобальними. Однак невикористані можливості цифрової ери також пов'язані з труднощами. Вони стосуються, зокрема, питань кібербезпеки, захисту даних і соціальної відповідальності. Цифрова ера пропонує багато можливостей, але також вимагає від суспільства високого рівня відповідальності та усвідомлення своїх дій і рішень. Перед політикумом постають нові виклики, як етика використання технологій, захист конфіденційності та збереження культурного розмаїття, що вимагають невідкладних рішень.

РОЗДІЛ 2

ТЕХНОЛОГІЧНА СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

2.1. Трансформація інформаційного середовища під впливом цифрових інновацій

Цифрова ера приносить суспільству надзвичайні можливості та виклики в інформаційній сфері. Інформація, яка колись була обмеженою та доступною лише для небагатьох обраних, тепер є універсальною та доступною кожному, хто має підключення до Інтернету.

Ця зміна має як позитивний, так і негативний вплив, впливаючи на кожен аспект нашого життя.

По-перше, цифрова ера розширила доступ до інформації. Завдяки Інтернету ми маємо доступ до різноманітних джерел інформації для отримання знань у будь-якій галузі. Це стимулює навчання та розвиток, робить освіту більш демократичною та доступною. Особливо з онлайн-курсами та відкритими курсами ви можете навчатися незалежно від вашого місця розташування чи соціального статусу.

По-друге, цифрова трансформація має величезний вплив на те, як ми спілкуємося та комунікуємо [1].

Соціальні мережі, такі як Facebook, Twitter та Instagram, дають можливість залишатися на зв'язку з друзями та родиною, навіть коли ви далеко. Однак це також може призвести до таких проблем, як залежність від соціальних мереж, втручання в приватне життя та поширення дезінформації.

По-третє, цифрова трансформація впливає на економіку та суспільство в цілому.

Онлайн-комерція, фінансові технології та інші цифрові інновації змінюють спосіб роботи та ведення бізнесу.

З одного боку, це створює нові можливості для підприємців і споживачів. З іншого боку, це також спричиняє такі проблеми, як зростання безробіття через автоматизацію та зміни у сфері праці [6].

Все більше держав визнають важливість регулювання цифрового простору для забезпечення безпеки та захисту прав користувачів включно з Україною. Однак глобальний характер розвитку та різноманітність правових систем надзвичайно ускладнюють це завдання.

Впровадження інновацій для інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток цифрових елементів управління вважається одним із національних стратегічних пріоритетів у більшості з країн сучасного світу.

Цифрові технології та пов'язана з ними адміністративна та громадська діяльність формують цифрову сферу сучасного суспільства та за сучасних умов демонструють свій економічний та інноваційний потенціал, соціальний прогрес, адміністративну ефективність та покращені демократичні процедури.

Якщо країна відстає за темпами зростання інформаційного потоку, вироблених і наданих за допомогою цифрових технологій, вона автоматично відстає і в інших сферах [31].

Динамічний і сталий розвиток цифрового простору, що використовує цифровізацію, є важливою основою для підвищення міжнародної конкурентоспроможності країни та якості життя її громадян, що обумовлено різноманітністю пропозицій.

Таким чином, у світі виникла нова реальність, яка спонукає уряди всіх країн впроваджувати системну політику цифрової економіки за допомогою цифрової трансформації.

Тобто вдосконалення відповідних галузей внутрішнього права, оптимізація національних органів влади, місцевої автономії, розробка та

впровадження державних, цифрових національних стратегій, проектів і програм [20, с. 135].

Цифрова трансформація включає в себе: цифровізацію ЗМІ, цифровізацію продуктів що подаються і послуг, зрештою, загальну цифровізацію в середині країни.

Рушійними силами трансформації в інформаційному середовищі є:

- інформаційні технології (штучний інтелект, нові пошукові системи);
- інновації (створення нових технологій для збору та подачі інформації);
- зміна споживчих очікувань та уподобань в інформаційному просторі, (комбінування різних новинних тематик).

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій і поширення комп'ютерних технологій принесли безпрецедентні зміни в усі сфери суспільного життя. Водночас, на відміну від інших проявів науково-технічного прогресу, цифровізація докорінно змінює не лише технологічну структуру, а й спосіб її виникнення. Оскільки темпи цифровізації стали помітними навіть на побутовому рівні, наслідки пов'язаних процесів почали розглядати в контексті соціальних змін.

Ще одним проявом цифровізації можна вважати появу єдиного інформаційного простору. Технологічною основою такого процесу є, звичайно ж, глобальна мережа Інтернет. Проте з появою міжнародних баз даних (або баз знань) на практиці почав втілюватися єдиний інформаційний простір. Цей процес спочатку відбувався лише в окремих районах.

Проте з часом у кожній сфері діяльності почали формуватися схожі бази даних, які об'єднують інформацію користувачів з усього світу.

Ці процеси уможливили появу інституцій, паралельних державним інституціям. Зокрема, сьогодні людині більше не потрібно працювати офіційно і вона може скористатися можливостями цифрової технології для віддаленої роботи або ведення підприємницької діяльності [20, с. 137–138].

Те саме стосується використання різноманітних онлайн-ресурсів, які багато в чому замінюють послуги, що донедавна надавалися виключно державою та її органами. Наприклад, Telegram функціонує як новинний канал, а YouTube є основною платформою для розповсюдження відеоматеріалів. Водночас державні послуги зазнають великих змін. Сьогодні реалізовано проект цифровізації, з метою надання персоналізованих державних послуг у таких сферах, як охорона здоров'я, освіта, податкові пільги та соціальні сфери. Якщо раніше всі державні послуги супроводжувалися документацією та значною кількістю особистих контактів і листування, то зараз послуги все частіше надаються без безпосередньої участі державного службовця [35].

Питання розвитку цифровізації та цифрових технологій населення згруповані в одну сферу, що представляє комплексний підхід держави. Створення державами рамкових умов полягає, з одного боку, у тому, щоб надати громадянам можливість і далі розвивати свої цифрові навички, а з іншого – створити правову основу для її реалізації. Це вигідно, оскільки нам не потрібно відвідувати державні установи, щоб отримати необхідну інформацію чи послугу. Цифровізація надає доступ до освітніх ресурсів, документообігу, юридичних послуг, які раніше були недоступні або для цього потрібно було довгий час проводити в потрібній установі в очікуванні результату. Однак великий обсяг інформації може перенавантажити людей, вплинути на прийняття ними рішень і знизити ефективність процесу прийняття рішень [33].

Переповнені інформацією соціальні мережі та портали вже стають джерелом дезінформації та фейкових новин, цим процесам дуже складно протистояти. У цифрову епоху першочерговим завданням є осмислення трансформацій і участь у них. Необхідно розробити нові стандарти права та етики, які б враховували соціальні та індивідуальні наслідки цифровізації. Також важливо забезпечити рівні можливості доступу до цифрових ресурсів і збереження особистої інформації [39].

2.2. Вплив соціальних мереж на формування громадської думки та політичних переконань

Сучасні засоби масової комунікації включають широкий спектр інструментів для поширення інформації. Використання мультимедійних технологій у сучасних медіа-практиках стало звичним явищем.

Зрештою, інформація відіграє центральну роль у суспільстві та змінює правила гри в усіх сферах життя.

Тому формування громадської думки – завдання, яке ставлять перед собою сучасні ЗМІ [38].

Журналісти, лідери громадських думок та медіа-особистості як професійні комунікатори, несуть особливу відповідальність за те, що динаміка сучасного світу, де домінують інформаційні технології, вимагає професіоналів, які можуть відповідати потребам часу та вимогам індустрії засобів масової комунікації [36, с. 67–68].

Не слід недооцінювати також соціальні мережі, оскільки вони вже мають величезну вагу в інформаційному просторі.

Адже світова спільнота стає все більш розвиненою, майже кожна людина має можливість та висловлює свої думки в блогах, соціальних мережах і відеоканалах, стрімінгових платформах.

Хтось вважає це гострою потребою, хтось – способом самовираження, хтось – захоплюючим заняттям, а хтось – способом заробітку [8].

В епоху, коли стрімко розвиваються інформаційні технології та активно впроваджуються процеси глобалізації, соціальні медіа стають потужним інструментом впливу на людей.

В епоху інформаційної монополії з боку традиційних ЗМІ та відкритої пропаганди та маніпуляцій з боку телебачення люди шукають інформацію на інших комунікаційних платформах [34, с. 121].

Мережева комунікація відіграє роль координації інформації та діалогу, і кожен член суспільства має право на доступ до інформації та висловлення своєї позиції.

Тож якщо коротко окреслити різницю між традиційними ЗМІ і соціальними медіа, то найперше, на чому варто наголосити, – це доступність інтернет-сервісів та можливість кожному творити контент. Традиційні ЗМІ мають обмежене редакційне коло, політику видання, їхня інтеграція в інтернет-простір теж має чіткі ознаки бренду видання, сталість інформаційної структури. І навіть залучення широкого кола блогерів на сайті того чи іншого ЗМІ не робить його соціальним медіа, оскільки блогери – це ж ті самі журналісти, які пишуть про те, що навіть могло не бути доступним для широкого кола осіб [28].

До соціальних медіа належать персональні блоги, мікроблоги, соціальні мережі, відеохостинг, фотосервіси, інтернет-форуми тощо. Перевагою соціальних медіа є доступ творця до широкої аудиторії.

А сама тематика мережевого спілкування визначається специфікою конкретного соціального медіа та його контентних ресурсів. Наприклад, аудіовізуальні функції YouTube-каналу і повідомлення Twitter .

Незалежно від змісту повідомлення, його технічних характеристик і аудиторії інформації, все це має сильний вплив на людей. Соціальні мере створюють живі громадські організми, які створюють реальні механізми оцінки та барометри суспільних настроїв [15].

Поява соціальних медіа, особистих Інтернет-блогів, спільнот соціальних мереж і участь громадськості в них дозволили відслідковувати теми та проблеми, які виносяться на оприлюднення [32].

З цієї причини соціальні медіа не акцентують увагу на успішній комунікації, тобто на створенні аудиторії зі спільною метою, тобто груп за інтересами. Якщо розглянути фундаментальні принципи формування

громадської думки через соціальні медіа, то насамперед варто розглянути психологічні фактори.

Зрештою, кожна людина намагається бути почутою та визнаною, повідомити про свої потреби та належати до певної спільноти. Тут також важливо виділити соціальну значущість і спілкування з друзями по групі, соціальну користь дружби з конкретними особами (при спілкуванні з відомими політиками, громадськими діячами, зірками естради, письменниками). Іншим важливим психологічним фактором є самосвідомість, підтвердження своїх переконань, утвердження своїх ідей через схвалення інших людей, які поділяють подібні переконання. Незважаючи на віртуальний характер спілкування, учасники все одно зацікавлені у створенні певного враження, їхня репутація базується на усталених принципах і є для них важливою.

З цього випливає складова комунікації в соціальних мережах – презентацію себе. Це можливість творчо проявити себе, розкрити духовний і творчий потенціал, продемонструвати публіці свої мистецькі здібності, оцінити свій талант. Часом користувачам соціальних мереж вигідно мати можливість висловити свої емоції, тобто поділитися негативним досвідом, який стався. Цей спосіб вивільнення емоцій передбачає обговорення проблеми, додаткову соціалізацію (ти не один у цьому світі), співчуття іншим, а також переживання конкретної ситуації, яка може бути корисною для інших.

Соціальні мережі дозволяють людям розвиватися, навчатися та отримувати нову інформацію. Часто це є поштовхом для людей отримувати нові знання, доносити їх до аудиторії. Ось чому вся інформація з різних сфер людської діяльності (релігія, освіта, культура, медицина та політика) тепер має адаптуватися до нових способів спілкування, які сприяють соціальні медіа, тому що це найбільш практичний спосіб досягти збільшення аудиторії [2].

Загальне розуміння соціальних мереж сприяє оцінці їх прямого впливу на процеси демократичної соціалізації, здатність до самоорганізації та вирішення важливих питань.

Наприклад, волонтерство, допомога хворим дітям, військовим, збір коштів для нужденних, розкриття злочинної діяльності, пошук винуватців ДТП, критика аморальної поведінки, виявлення шахрайства.

Формування думки в соціальних мережах базується на принципах довіри, чесності та відповідальності перед громадою. Інформація поширюється через коло людей, які мають реальні та віртуальні зв'язки, потім до віртуальних друзів, потім до друзів і так далі. Таким чином люди краще сприймають інформацію та вірять у її правдивість. Величезний вплив на громадськість в основному стосується питань безпеки, навколишнього середовища, здоров'я та життя людей, порушення прав, приниження честі та гідності [12].

У соціальних мережах проводяться публічні дебати з важливих політичних питань, організовуються акції протесту та відстоюються права скривджених. Швидкий обмін інформацією прискорює реакцію владних структур та інституцій на різні ситуації. Соціальні мережі можуть захищати інтереси цілих груп населення, налагоджувати зв'язки між соціальними групами, контролювати дії влади, робити економічні рішення прозорими, забезпечувати публічну діяльність. І навіть якщо користувачі соціальних мереж не виявляють інтерактивності і є чистими споживачами інформації, їх присутність у соціальних групах впливає на їх обізнаність.

Це відбувається через наслідування, найпоширенішу форму людської поведінки в міжособистісних стосунках. Прагнення наслідувати, керуватися певними прикладами, максимально наслідувати поведінку людини здійснює процес соціалізації особистості. Причини впливу також можуть бути натяками. Навіювання є одним із найпоширеніших методів маніпуляції, спрямованих на емоції людини, а не на її серце, і в яких вони беззастережно слідують заклику до

дії. Ще одним впливом на людську свідомість є мода. Мода визначає певну форму стандартизованої колективної поведінки людей, яка стихійно виникає під впливом настроїв, смаків і захоплень, що домінують у суспільстві. Бажання слідувати трендам має сильний вплив.

Також величезний вплив на суспільну свідомість мають чутки. Як правило, вони пов'язані з явищами, важливими для конкретних соціальних груп чи індивідів і зачіпають їхні реальні потреби та інтереси. Поширення чуток — це неусвідомлене бажання співпрацювати, повідомляючи про щось важливе та сенсаційне, і створювати враження, що ви знаєте інформацію до того, як вона стане доступною. Так часто поширюються фальсифікації, і до моменту їх спростування суспільство поширює інформацію настільки, що сумнівів у її достовірності вже немає. Парадоксально, але навіть після того, як правду розкривають, фейкові новини залишаються. У деяких випадках такі підробки не мають терміну придатності і можуть вірусно поширюватися групою кілька разів. Все через те, що один із учасників пізно отримав інформацію, але хоче «поширити», тобто відгукнутися на дзвінок-допомогу[18].

Потужний інформаційний вплив соціальних мереж проявляється і в таких громадських зусиллях, як збір необхідної кількості підписів для реалізації проекту, голосування за того чи іншого кандидата, проведення опитувань та опитувань, визначення рейтингів підтримки[17].

Потенціал соціальних медіа зараз настільки великий, що навіть раніше, ніж традиційні медіа, вони стали частиною масової комунікації, не лише інформуючи та обумовлюючи, але й впливаючи та задаючи тон.

Одним із найважливіших факторів формування політичних думок у соціальних мережах є алгоритми, вбудовані в різні програми.

Соцмережа TikTok за допомогою спеціальних алгоритмів відстежує, які відео подобаються кожному користувачеві, і відповідно коригує відображення рекомендацій. Це означає, що користувачі, швидше за все, дивитимуться відео

на політичні теми, які відповідають їхнім переконанням. Особливо активність цього алгоритму була помітна на початку вторгнення РФ на територію України. Тоді алгоритм надавав громадянам Російської Федерації інформацію, яка підтверджувала пропагандистські повідомлення про необхідність нападу на Україну, але громадяни України заявили, що на стрічці є відео, яке засуджує дії російських військових і висвітлює військові злочини.

Алгоритми Facebook налаштовані на збір та аналіз великих обсягів даних про кожного користувача та відображення найбільш релевантної інформації, що збільшує час користувачів онлайн, допомагаючи їм формувати політичні погляди. Таким чином, Facebook зможе систематизувати інформацію відповідно до інтересів користувачів, а також зможе відображати інформацію про політичні події, які цікаві їхній аудиторії.

Алгоритми Instagram також допомагають формувати політичні погляди користувачів, особливо під час військових конфліктів. Окрім запису та аналізу дій користувачів, таких як лайки, підписки, коментарі та збережені публікації, Instagram також реагує на політичну ситуацію в різних країнах і обмежує доступ до інформації від різних сторін конфлікту. Одним із прикладів цього є дозвіл Meta ділитися інформацією, яка може містити мову ненависті проти російських військових. Вторгнення Росії в Україну призвело до типів політичних висловлювань, які зазвичай порушують правила, як-от насильницькі висловлювання: «Жорстокі висловлювання, такі як смерть російським загарбникам».

Такі заяви керівників компаній розширюють, але обмежують можливості формування політичних поглядів на суспільство у військових конфліктах. Алгоритми соцмережі створюють для користувачів так звані «інформаційні бульбашки». Це пояснюється тим, що аналіз уподобань зазвичай відображає лише інформацію, яка узгоджується з переконаннями користувача, і лише підкріплює певні політичні погляди людини [40].

З цієї причини важливо зазначити, що соціальні мережі часто не безпосередньо беруть участь у формуванні політичних переконань громадян, а радше консолідують існуючі думки.

Також, не варто забувати про таргетовану рекламу в соціальних мережах Facebook та Instagram. Це також засіб просування повідомлень, які сприяють формуванню політичних думок серед населення.

Політична реклама — одна з тих тем, на які не сприймаються, але не повністю заборонена. Це дозволяє державним установам, політичним групам та окремим сайтам доносити інформацію до своєї аудиторії у формі реклами.

Соціальні мережі забезпечують зворотний зв'язок користувачів, який також є засобом формування громадської думки.

Коментарі дозволяють людям ділитися своїми думками щодо інформації, яку вони отримують, що призводить до поглиблених дискусій і дозволяє людям брати участь у публічних дебатах щодо політичних питань і дізнаватись нові факти, які можуть сприяти подальшому формуванню політичних поглядів.

Соціальні мережі охоплюють різні соціальні, етнічні та демографічні категорії. Це важливо для політичних кампаній, оскільки дозволяє звернути увагу на різні округи та підтримувати інтерес широкого кола виборців.

Це дозволяє рекламним повідомленням охоплювати різні соціальні класи, а політичні кампанії адаптують свої повідомлення до різних частин суспільства.

Реклама в таких засобах масової інформації може бути націлена на певну аудиторію з певними інтересами та поглядами. Традиційні медіа, як правило, мають широку аудиторію, тому ефективні в політичних кампаніях, особливо у масштабних виборчих процесах, де важливо досягти максимально можливого кількісного та якісного висвітлення.

Довіра та авторитет соціальних мереж відіграє важливу роль у політичній рекламі через її характеристики та вплив на сприйняття інформації.

Це створює довіру серед глядачів, читачів і слухачів і робить рекламу в цих ЗМІ більш обов'язковою в очах громадськості [16].

Цифрова трансформація в політиці значно підвищила важливість соціальних мереж як платформ для залучення виборців, спілкування та поширення політичних повідомлень.

Політики активно використовують платформи, такі як Facebook, Twitter та Instagram, щоб взаємодіяти з виборцями та підтримувати їхні кампанії.

Цифрові інструменти дозволяють кандидатам і політичним партіям ефективно надсилати електронні листи, надсилати повідомлення, охоплювати підписників і збирати фінансову підтримку.

Використовуючи аналітику та дані, політичні сили можуть створювати персоналізовані рекламні стратегії для конкретних груп виборців, адаптуючи повідомлення до індивідуальних потреб і переконань [23].

Цифрова епоха дозволяє політикам ефективно взаємодіяти з громадянами за допомогою мобільних додатків і обміну повідомленнями, забезпечують миттєвий і постійний вплив, транслюючи політичну рекламу та охоплюючи аудиторію за допомогою Google Ads, You Tube та інших цифрових платформ.

У політичному контексті соціальні мережі використовуються для спілкування з населенням, мобілізації громадськості, поширення політичних меседжів та проведення кампаній.

Політики використовують соціальні мережі для прямого спілкування з громадськістю, це дозволяє встановити більш особисте та прозоре спілкування.

Політичні кампанії рекламуються в соціальних мережах, щоб охопити цільові групи, можна налаштувати свої оголошення так, щоб ефективно націлювати їх на різні демографічні групи [7].

Аналіз коментарів та реакцій на соціальних мережах надає можливість політикам вивчати громадську думку, виявляти тренди та реагувати на зміни у громадському настрої.

Лаконічна таргетована реклама використовує найкращі доступні медіа-платформи в Інтернеті для націлювання на певні групи аудиторії.

Політична еліта постійно вдосконалює свою стратегію на основі результатів і змін у поведінці громадян. Використовує контекстні повідомлення та теми, які відповідають конкретним інтересам і потребам читачів.

При правильному використанні персоналізація може допомогти політичним кампаніям ефективніше залучати політиків, створювати більш персоналізовані повідомлення та максимізувати вплив на різноманітну аудиторію. Однак ці практики також викликають питання етики та захисту даних, і їх слід враховувати з правової та соціальної точки зору [13].

Маніпулювання громадською думкою за допомогою цифрових засобів і технологій породжує явище спотворення вираження громадської позиції та інших політичних переконань. Навіть у стабільних демократіях люди свідомо змінюють свої політичні позиції, через вплив соціальних мереж [22].

Висновок до розділу 2

Сьогодні практично немає жодного політичного видання, ЗМІ, політичної партії, піару чи політичного лідера, які б не існували в кіберпросторі. Відсутність сторінок і облікових записів у таких мережах, як Facebook, Twitter, Telegram і Instagram, схоже, означає, що їх взагалі не існує.

Насправді соціальні мережі є ідеальними платформами для отримання, зберігання та поширення великої кількості інформації.

Крім того, аудиторія, яка складається з активних користувачів інформаційного середовища, характеризується обмеженим рівнем уваги, але високою довірою до інших користувачів, а тому соціальні мережі розглядаються як інструменти та методи поширення політичної пропаганди, іноді це найважливіша частина цифрової кампанії чи публічної дипломатії.

Роль соціальних мереж в політичній свідомості сучасних користувачів і наголошують, що Інтернет має суттєвий вплив на якість і можливість політичної дискусії.

Зменшуючи бар'єри для входу, користувачі створюють імідж обізнаних і вдумливих і є важливою аудиторією мовлення, урізноманітнюючи аудиторію .

Перш за все, слід зазначити, що соціальні мережі надають безпрецедентні можливості для вираження думок та ідей. Будь-який користувач може поділитися своїми переконаннями зі світом, навіть у віртуальному світі. Це стимулює жваве обговорення та обмін інформацією, розширює перспективи та сприяє розвитку критичного мислення. Однак варто зазначити, що ця безпрецедентна свобода також може призвести до створення «фільтрових бульбашок». Користувачі опиняються в оточенні унікальної інформації, яка підтверджує їхні власні думки та ігнорує інші думки.

По-друге, соціальні мережі мають значний вплив на політичні процеси. Вони стали важливим інструментом політичних кампаній, і кандидати активно використовують їх для привернення уваги виборців, збору голосів і просування своїх поглядів. Крім того, соціальні мережі можуть збільшити залучення громадян до прийняття рішень, надаючи громадянам можливість брати активнішу участь у політичних процесах, висловлювати свою думку, організовувати протести та петиції.

По-третє, важливо зазначити, що соціальні мережі не лише впливають на громадську думку та політичні переконання, а й відображають їх. Вони відображають суспільні події, відображають тенденції та настрої. Тому вони служать інструментами для виявлення серйозних проблем і підтримки соціальних змін.

Використання соціальних мереж для розповсюдження політичної інформації та формування конкретних політичних думок і поведінки серед

громадськості продовжить розвиватися, і в майбутньому для цієї мети також використовуватимуть штучний інтелект.

Демократичні країни або країни, які тільки починають ставати демократіями, перебувають у стані значної двозначності. Тому що поширення неправдивої інформації серед різних соціальних груп породжує хаос, повне суспільне незрозуміння, агресивні настрої та небажання бути почутим.

Тому використання соціальних мереж для формування чи зміни громадської думки становить пряму загрозу демократичним інститутам.

З іншого боку, добре розвинуте інформаційне середовище необхідне для демократії. Тому що його сила – у відкритому доступі людей до інформації.

Маючи доступ до високоякісної інформації, ця тема залишається відкритою для численних наукових міркувань і дискусій.

РОЗДІЛ 3

РОЗВИТОК ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

3.1. Сучасні тенденції розвитку цифрових технологій в Україні

Розвиток цифрових технологій та формування інформаційного суспільства в Україні зумовлені переходом до формування електронного середовища економічних відносин та інформаційної взаємодії [27].

Процес розвитку та трансформації цифровізації в Україні відбувається під впливом таких факторів:

1) Цифрові фінанси – впровадження цифрових технологій у банківську систему, електронні грошові перекази, онлайн-платежі в електронній комерції, електронні аукціони, електронний державний бюджет, електронні державні закупівлі, державне соціальне забезпечення (пенсії), цифровізація валюти.

2) Соціальні мережі – розумна взаємодія інноваційних продуктів і основа для збору та розповсюдження інформації, пов'язаної з соціальними змінами.

3) Цифрова ідентифікація – використання єдиної електронної системи для автентифікації осіб для таких цілей, як голосування, отримання соціальних послуг, оплата комунальних послуг тощо.

4) Революція даних – центр взаємопов'язаних інновацій у відкритті великих даних.

Розвитку цифровізації сприятиме прийняття нового законодавства у сфері інформаційно-комунікаційних технологій в Україні, а також обговорення та прийняття нових стратегій цифрової трансформації, спрямованих на використання блокчейну, хмарних технологій, Інтернету тощо. Україна має великий потенціал для розвитку нових послуг у цифровому просторі.

Для розвитку цифровізації в Україні необхідно запровадити перелік доступності цифрового контенту.

Це дає змогу визначити доступність інформації в електронному вигляді (текстових та аудіовізуальних матеріалів, програмних продуктів) на різних платформах (смартфон, бездротовий Інтернет, стільникові мережі, супутникова техніка).

У контексті інформатизації держави інформація (точна, надійна, правдива та своєчасна) є найважливішим ресурсом і фундаментальним елементом розвитку для України [26].

Цифрові технології з часом будуть вдосконалюватись та уже служать ресурсом, послугою, продуктом, джерелом цінності, інформування та джерелом зайнятості.

Це має багато особливостей, характеристика яких полягає в тому, що сама інформація тісно пов'язана з її власником, але в той же час вона підлягає укладанням угод та іншим процедурам і може мати несприятливу форму для низки українців.

Інформація із вживаних рук (придатна для багаторазового чи одночасного використання) має особливу цінність у тому, що вона корисна не лише кільком людям, а й усім.

Сучасні інформаційні технології сьогодні відіграють провідну роль у розвитку інновацій, підвищенні продуктивності та конкурентоспроможності, диверсифікації економіки та стимулюванні ділової активності, сприяючи тим самим підвищенню рівня життя людей, тому інформатизація виступає каталізатором соціального розвитку [14].

У світовій практиці для дослідження рівня розвитку інформатизації суспільства використовується Індекс розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Індекс – загальноприйнятий складений показник, який характеризує ефективність країн у всьому світі в оцінці розвитку ІКТ.

Він використовується як інструмент і індикатор для моніторингу загальних процесів, які певною мірою характеризують прогрес кожної країни в розбудові інформаційного суспільства [26].

Внаслідок збройної агресії Росії, Україна зазнала великих втрат. Припинили діяльність компанії, зруйноване житло, об'єкти інфраструктури, особливо в енергетиці, серйозна шкода природному та екологічному середовищу, надзвичайно складні умови на ринку праці через еміграцію значної частини населення за кордон.

Післявоєнна відбудова України за підтримки міжнародних партнерів потребує: первинні ресурси. Надзвичайні зусилля та вмілі дії з організації процесів з боку державних інституцій за участю місцевої влади, бізнесу та громадян на основі партнерства та взаємодії за допомогою сучасних технологій.

До таких технологій сьогодні можна віднести інформаційні технології та цифрові інструменти, тим паче що в Україні їм приділялось чимало уваги й раніше та розроблено ряд заходів з подачі Мінцифри для цифровізації простору в країні, які позитивно показали себе під час пандемії.

Але враховуючи складність прогнозування тривалості війни та масштаби руйнування внаслідок неї, шляхи відбудови країни з використанням сучасного інструментарію, який може надати ІТ – сектор потребують постійної уваги та залишаються на часі, поки тривають військові дії та існує загроза з боку російського агресора.

З цією метою було створено цифрову платформу UNATED 24, яка дозволила кожному робити пожертви на військові, медичні та національні потреби відновлення практично з самого початку війни. Платформа UNATED 24 є перспективним інструментом для акумулювання коштів з метою підтримки України як під час війни, та і в процесі її відбудови. До того ж, до існуючих напрямків на цій платформі додалися останнім часом гуманітарне розмінування та освіта, що є вкрай актуальними на сьогодні [21].

Виходячи з цього, слід зазначити, що трансформація та динамічні зміни у світовій цифровій культурі вимагають від України запровадження та розвитку інноваційних стратегій та подальшої інтеграції на світову арену.

Тому необхідно сформулювати напрямок розвитку інформатизації та цифровізації в умовах функціонування цифрової держави.

Сучасні політичні, соціальні, економічні та глобалізаційні процеси у світовій економіці, особливо в українському середовищі, вимагають розробки та впровадження інноваційних стратегій цифровізації суспільства, а також створення комфортного та сприятливого переходу держави до нового інформаційного простору.

Отже, формування і рівень розвитку інформатизації та цифровізації, інформаційних ресурсів, інформаційного простору в цілому є основною і однією з визначальних характеристик розвитку будь-якої держави.

Специфічною рисою інформатизації та цифровізації є те, що стан і рівень їх розвитку виступають одночасно і результатом, і умовою розвитку цифрової економіки країни, пов'язаних як із можливостями існуючих інформаційних технологій, так і з інформаційними потребами споживачів.

Досягнення позитивного ефекту від інформатизації та цифровізації вимагає втручання держави у процес розроблення сучасних напрямів розвитку і функціонування цифрової держави [19].

3.2. Технології формування громадської думки та політичних переконань в умовах російсько-української війни

В умовах повномасштабної війни між Росією та Україною питання підвищення політичної свідомості стало особливо актуальним. Демократизація суспільства пов'язана зі зміною політичної свідомості, є важливою і необхідною її передумовою. Складні соціально-політичні, економічні та міжнародні

проблеми вимагають від людини здатності розуміти й аналізувати соціальні реалії та процеси. Політична свідомість громадян є важливим чинником формування демократичного суспільства та прийняття виважених політичних рішень в особливості в умовах цифровізації. Політична обізнаність сприяє підвищенню освітнього рівня населення, об'єктивнішому сприйняттю політичних процесів і подій [5].

Розвідувальний елемент завжди був пріоритетним у російсько-українському конфлікті. Кількість спеціальних розвідувальних операцій РФ проти України стрімко зростає через російське вторгнення, яке почалося в лютому 2014 р. і супроводжувало загальноросійську війну (з 24 лютого 2022 р.).

У зв'язку з цим поновлюється питання про необхідність аналізу розвитку цифрових інформаційних технологій елементів російсько-української гібридної війни. Сьогодні світ є свідком однієї з найтриваліших і найкривавіших гібридних воєн в історії людства.

Бойові дії на території української держави точаться вже десять років, але жоден провідний експерт з цього питання не може передбачити, скільки саме триватиме конфлікт. Наразі війна між Російською Федерацією та Україною перебуває на стадії військової ескалації, що означає застосування Російською Федерацією комбінованих форм гібридної війни, основним напрямком якої залишаються деструктивні політичні та соціальні методи використання нових цифрових технологій. Використання Інтернету та соціальних мереж має значний вплив на те, як люди та суспільство спілкуються та взаємодіють. Ці технологічні досягнення змінили підхід до організації різних видів діяльності, в тому числі дипломатичної.

Гібридна війна складається з комплексу інформаційних технологій і технологій психологічного впливу, спрямованих на зміну стану свідомості та психологічного самосприйняття мас та окремих людей народів сторін конфлікту.

Оперативно-інформаційна технологія гібридної війни складається з оперативно-пропагандистських елементів інформаційно-психологічної зброї, спрямованих на придушення, знищення, дезорганізацію, дезорієнтацію, дезінформацію та обеззброєння сил опору агресії.

Крим був анексований у 2014 р. Відкрита окупація сходу України передбачала використання маніпулятивних гібридних технологій, а російська сторона застосовувала інформаційну зброю, яка включала різноманітні техніки та способи інформаційних атак. Сфера української розвідки зазнала атак з боку Російської Федерації та виявилася найбільш вразливим регіоном у сфері безпеки.

У 2014 р. було розпочато сплановану інформаційну війну й обробку населення. Друковані, медіа здійснювали системне та інтенсивне насичення інформаційного простору дезінформацією. Значне місце в цьому процесі відведено інтернет-ресурсам. Було створено реальність, у якій активну роль відіграли як політичні діячі, так і представники культури й техніки, які користувалися заслуженим авторитетом. Впливаючи своїми поглядами на пересічних громадян, вони спонукали населення провести та взяти активну участь у так званому референдумі й приєднанні Криму й Севастополя до складу Російської Федерації.

Після дестабілізації інформаційного простору України Росія вторглася в Україну в 2014 р., а потім анексія Криму та окупація території України в 2022 р.

Більшість сучасних дослідників війн при визначенні конкретних характеристик приділяють особливу увагу інформаційній складовій.

Справа в тому, що перед збройними вторгненнями проводиться пропаганда інформаційної підготовки мешканців території яку збираються окупувати, а всі ознаки незаконності такого втручання означають її знищення.

Це комунікаційні дії в рамках гібридної війни, які мають величезний психологічний вплив через емоційні, а не логічні способи донесення інформації до громадян.

У цьому випадку мається на увазі зміщення акцентів і сутності інформаційного повідомлення на форми комунікаційної взаємодії, де основними завданнями є пошук ефективних шляхів такої подачі споживачам, формування потрібних асоціацій та образів у свідомості громадян [9].

Нинішню російсько-українську війну називають гібридною, що підтверджується тим, що опір російській агресії та впливу відбувається не лише на передовій, а й у різних регіонах України. Елементами гібридної війни вже давно є пропаганда, яка базується на відвертій брехні, маніпуляціях та підміні понять, запереченні фактів війни та участі Російської Федерації. Вони звинувачують Україну у власних злочинах і спотворюють факти української історії.

Інформаційний фронт у сучасних умовах є одним із вирішальних факторів переможного варіанта для України. Можна констатувати, що інформаційний фронт складається з комплексу технологій інформаційно-го й психологічного впливу та протидії, які спрямовані на трансформацію стану масової й індивідуальної свідомості, а саме таких як:

- інформаційна робота керівництва Української держави, регіональної влади, громадських та політичних діячів;
- інформаційно-психологічні спецоперації; інформаційно-пропагандистські кампанії;
- кампанії протидії дезінформації й фейкам;
- інтернет-ЗМІ, ютуб-канали, виступи експертів із їхніми висновками та коментарями;
- віртуальний простір (соціальні мережі, інтернет медіа) як середовище для акумуляції інформаційної агресії й протидії їй.

Відкритість, високий професійний рівень організації інформаційних кампаній Адміністрацією Президента, Міноборони, МЗС та українськими журналістами, бажання та вміння відстоювати свою позицію у світових медіа та бути активними у соціальних мережах – це в українському просторі все виявилось набагато сильнішим за нескінченну публічну брехню РФ.

Починаючи з перших днів березня, український президент чи не щодня спілкується за допомогою відеозв'язку зі знаковими іноземними аудиторіями, виступає перед національними парламентами, на майданчиках типу зустрічей НАТО чи країн ЄС, а також великих культурних і громадських заходах [11].

Ця війна також несе за собою новий технологічний прорив. Причина в тому, що чисельність особового складу поступово скорочується, а армії найбільших країн світу взяли на озброєння сучасні системи розвідки, передачі даних, управління та ураження як основу збройної боротьби.

І бойові системи зі «штучним інтелектом» поступово стають основним інструментом. Їх появі сприяла Четверта промислова революція. Це створило необхідне середовище для подальшої автоматизації всіх процесів і етапів виробництва. Експерти провідних країн світу вважають, що Четверта промислова революція має бути не просто технологічним стрибком. Особливості технології включають такі нові можливості:

- Модернізація та інтеграція пристроїв.
- Програмне забезпечення та комунікації для досягнення ще більш амбітних цілей.
- Збір та аналіз великих обсягів даних.
- Безперебійна взаємодія інтелектуальних машин і розмивання фізичних і віртуальних вимірів виробництва.

Це дозволяє здійснювати незалежну самокорекцію відповідно до інформації наданою пристроями.

На даний момент, в умовах бойових дій мова йде лише про асиметричні дії під час війни. У нинішній ситуації війни Україна зіткнулася з досить сучасною армією російських загарбників. Водночас, на жаль, досвід сучасних військових конфліктів не став основою для завчасної підготовки України до можливого вторгнення з боку Російської Федерації.

Асиметричні дії українських військових, зокрема своєчасна військова допомога з боку США та багатьох країн Європи.

До таких дій належать бойові дії на дальній дистанції із завданням ураження наземних засобів протиповітряної оборони, радіоелектронної боротьби та зенітної техніки, бронетехніки, транспортних засобів, зосередження військ, тилових об'єктів та іншої інфраструктури противника.

Варто зазначити, що в останні роки Україна намагається «наздогнати» досягнення Четвертої промислової революції, тобто опанувати новітні технології та використовувати їх для захисту країни.

Власне, автоматизація та роботизація армії проголошена військовим керівництвом пріоритетом для створення нових видів оборонних можливостей.

Також важливими є зусилля українських розробників у сучасній інформаційній війні. Зокрема, Міноборони РФ традиційно повідомило про незначні втрати російських військових, надавши дані щонайменше в 10 разів менші за реальні втрати.

Однак Україна почала використовувати технологію розпізнавання облич, щоб ідентифікувати вбитих і полонених російських військових, зв'язуватися з їхніми родинами та навіть публікувати фотографії в своїх Telegram-каналах. Це теж елементи реалізації цифрових технологій.

Вчені дійшли висновку, що поширення недорогих комерційних технологій, особливо соціальних мереж і краудсорсингу, зареєстровано в Україні як асиметрична сила, яка значно розширила національну стійкість, ці інструменти змінюють результат війни [37].

Висновок до розділу 3

Довгостроковий вплив комунікації з використанням інформаційно-політичних технологій демонструє важливість використання контрзаходів у війні.

Окрім протидії фейковим подіям та новинам, необхідно також розробити протидію та створити інформаційний простір з урахуванням зловмисників.

Російська Федерація продовжуватиме використовувати оперативну інформаційну складову політтехнологій як безпосередньо, так і через підконтрольні Російській Федерації інформаційні канали.

Нинішня російсько-українська війна завдає Україні не лише людських і матеріальних втрат, а й моральних та психологічних.

Щоб подолати поразки, прорахунки та неадекватність, необхідно сформулювати відповідний план дій відповідно до інформаційної поведінки зловмисника та поєднати ці методи та інформацію як у військовому контексті, так і в інформаційному контексті.

Отже, можна констатувати, що інформаційно-пропагандистська кампанія за участю російських спецслужб та використання широкомасштабних методів дезінформації справила сильний деструктивний вплив на свідомість українського народу. Прогнозуючи тривалість війни, її локалізацію, посилення інформаційного впливу противника, можна спрогнозувати зростання російської активності в інформаційному просторі та зростання інформаційних загроз для нашої країни. Тому пошук ефективних шляхів протидії російській інформаційній експансії носить передусім превентивний характер і пов'язаний із дотриманням норм інформаційної гігієни як пересічним громадянином, так і владою. На цьому фоні, потребує змін і більшість елементів системи захисту інформації та національної безпеки.

ВИСНОВКИ

1. Основні поняття дослідження були визначені шляхом аналізу термінології та понять, пов'язаних із цифровою епохою та впливом технологій на суспільство.

Ідентифікація та уточнення цих понять стає ключем до розуміння характеру впливу цифрової революції на формування громадської думки та політичних переконань сучасного суспільства.

Перш ніж заглиблюватися у вплив цифрових технологій на формування суспільної свідомості, необхідно було визначити, що означає «цифрова ера», «цифрові технології», «громадська думка», «політичні переконання». ». Детальне визначення поняття стає основою для дослідження.

Процес визначення основних понять надав змогу виділити ключові аспекти, які вимагають уваги під час аналізу, такі як соціальні аспекти використання цифрових технологій, етика та конфіденційність в онлайн-середовищі, вплив ЗМІ та соціальних мереж на свідомість людини.

Це не лише надало структурований підхід до дослідження, а й дозволило ретельніше проаналізувати та ідентифікувати ключові аспекти впливу цифрових технологій на формування громадської думки та політичних переконань в українському суспільстві.

2. Аналіз ролі цифрових технологій у суспільстві став більш глибоким та всебічним, охопивши не лише їхні позитивні аспекти, але й можливі негативні наслідки. Передусім, цифрові технології перетворюють спосіб, яким ми сприймаємо та обмінюємося інформацією. Вони розширюють можливості доступу до знань та сприяють глобалізації культури та інформації. Статистика показує, що за останні десятиліття цифрові технології перетворилися на необхідний елемент повсякденного життя. Наприклад, інтернет змінив спосіб спілкування, роботи, навчання та державного управління. Але це також

приносить нові виклики. Наприклад, перенасиченість інформацією може призвести до поширення дезінформації та створення фейкових новин.

Під час дослідження було визначено, що цифрові технології також змінюють соціальні відносини та соціальні структури. Хоча вони є інструментами підвищення соціальної активності, вони також можуть бути джерелом нових форм дискримінації та маніпуляції. Крім того, цифрові технології мають сильний вплив на політичну арену.

Це змінює спосіб взаємодії політиків із громадськістю та обміну інформацією. Наприклад, соціальні мережі стали важливим інструментом для формування політичних поглядів та залучення до політичного життя. Однак цифрові технології також можна використовувати для маніпулювання громадською думкою та обмеження свободи слова.

3. Отримані результати розширили розуміння трансформації інформаційного середовища, висвітлюючи ключові процеси та тенденції, що відбуваються під впливом цифрових інновацій.

Цифрова революція призвела до появи великої кількості нових джерел інформації та змінила спосіб сприйняття та поширення інформації. Наприклад, соціальні мережі та онлайн-платформи спілкування змінили обличчя інформаційного середовища, зробивши кожного користувача власним носієм.

Крім того, цифрові технології зробили інформацію легкодоступною для будь-якого користувача, що кардинально змінило спосіб фільтрації та споживання інформації. Однак це також призводить до проблем із розрізненням надійної та недостовірної інформації.

4. Дослідження також показало, що соціальні мережі не лише відтворюють громадську думку, а й активно формують громадську думку та створюють нові способи впливу та комунікації. Соціальні мережі стали майданчиками для вираження різноманітних поглядів, думок і переконань. Їх вплив на формування громадської думки полягає в можливості прямої взаємодії

та обміну інформацією між користувачами з різних країн і культур. Соціальні мережі також впливають на формування громадської думки через алгоритми відображення контенту, які відбирають і рекомендують інформацію користувачам на основі їхніх інтересів і попередніх взаємодій. Це може призвести до інформаційних «бульбашок», коли користувачі лишаються без різних точок зору та сприйняття, тим самим обмежуючи їх розуміння проблем і сприяючи одностороннім поглядам. Наприклад, у контексті політичних дебатів це може призвести до політизації та зміцнення одних поглядів і нехтування іншими.

Проте соціальні мережі також можуть бути майданчиками для дискусій та обміну думками, які сприяють формуванню різноманітної громадської думки.

Також можна виявити та мобілізувати громадську підтримку різноманітних ініціатив та питань.

Проте варто пам'ятати, що соціальні мережі можуть використовуватися для маніпулювання громадською думкою та поширення пропаганди. Їх можна використовувати для поширення фейкових новин і дезінформації, що має значний вплив на формування громадської думки та сприйняття реальності. Але соціальні мережі не є репрезентативним відображенням громадської думки, оскільки вони охоплюють лише певні частини населення та можуть бути орієнтовані на певні цільові групи.

5. Розкрито сучасні тенденції розвитку цифрових технологій в Україні, висвітлено їх стрімкий рух і вплив на різні сектори суспільства, від політики до культури.

Україна активно впроваджує цифрові інновації в різні сфери життя, особливо в державне управління, охорону здоров'я, освіту та бізнес. Це сприяє покращенню якості послуг та підвищенню ефективності діяльності державних і комерційних структур.

Запровадження електронних сервісів та онлайн-платформ для взаємодії з органами влади спростить взаємодію між громадянами та державними установами та підвищить доступність та прозорість державного управління.

Важливим аспектом є питання кібербезпеки та захисту особистих даних у цифровому середовищі. Зростання кількості кібератак та інцидентів з порушенням безпеки даних свідчить про необхідність удосконалення заходів захисту та підвищення обізнаності громадян у цій сфері.

Враховуючи ці тенденції, важливо створювати сприятливі умови для розвитку цифрової інфраструктури, стимулювати інноваційну діяльність та підтримувати розвиток цифрових технологій у всіх секторах економіки.

Також важливо враховувати, аспект залучення різних соціальних груп до процесу цифрової трансформації, щоб забезпечити справедливий і рівний доступ до цифрових можливостей для всіх груп населення.

6. Встановлено, що умови російсько-української війни суттєво впливають на формування громадської думки та політичних переконань в Україні. Цей конфлікт призводить до великого потоку інформації та дезінформації, що ускладнює прийняття об'єктивних рішень і правильне формування громадської думки.

Російська пропаганда активно використовує інформаційні ресурси для поширення дезінформації та маніпулювання світоглядом українського суспільства.

Такі впливи сприяють формуванню антиукраїнських настроїв та соціальної нестабільності.

Проте українське суспільство також активно реагує на цю інформаційну атаку, особливо викриваючи фейки та відстоюючи національні інтереси. Війна несе великий вплив на політичну сферу, сприяючи соціальній мобілізації та зміні політичних поглядів. У контексті військових подій змінюються уявлення про роль державних інституцій та необхідність зміцнення обороноздатності

країни. Важливо, що війна має психологічний вплив на населення, створюючи стрес і тривогу та зміцнюючи патріотизм військовослужбовців. У цій ситуації важливо забезпечити об'єктивність і достовірність інформації та встановити ефективні механізми комунікації та інформаційної безпеки, які підтримують національну єдність і внутрішню стабільність.

Також потрібно розвивати засоби медіа-освіти та критичного мислення серед населення, щоб забезпечити йому можливість самостійно аналізувати та оцінювати інформацію. Зокрема, важливо навчати громадян розрізняти правдиву інформацію від маніпулятивної, а також розуміти можливі наслідки розповсюдження недостовірних даних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авдєєва Т. Відповідність блокування соціальних мереж європейським стандартам свободи вираження поглядів. Київ: Медіатека, 2021. 84 с.
2. Андросович К. Соціальний розвиток особистості у суспільстві інформаційних технологій. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2023. № 1(60) 2023. С. 111–122. URL: <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2023-60-1-111-122> (дата звернення: 07.04.2024).
3. Афанасьєва К. Медіаконтент: шляхи протистояння викликам цифрової епохи (досвід Швеції). *Наукові записки Інституту журналістики*. 2013. Т. 50, січ.-берез. С. 251–254.
4. Воронкова В., Кивлюк О., Андрюкайтене Р. Еволюція від активного відповідального громадянства до цифрового в контексті критичного мислення: досвід країн ЄС. *Humanities studies. Zaporizhzhia : Zaporizhzhia National University*. 2023. Vol. 91. No 14. P. 23–27.
5. Дембіцький С. Особливості громадської думки в Україні під час війни (академічний досвід). *Вісник Національної академії наук України*. 2023. No 5. С. 86–89.
6. Демошенко Г. Вплив цифрової трансформації на муніципальне управління. *Аспекти публічного управління*. 2022. 10 (1). С. 36–39. URL: <https://doi.org/10.15421/152274> (дата звернення: 12.04.2024).
7. Дмитрієв В. Комунікативний вимір формування політичної ідентичності. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022. № 33. С. 94–96. URL: <https://doi.org/10.32837/apfs.v0i33.1048> (дата звернення: 07.04.2024).

8. Заєць Д. Мистецтво публічності: до нового формату соціологічної інтерпретації. Харків: Український соціум, 2019. 47 с.
9. Зеленюк Г., Кононенко Н. Як російська військова агресія змінила політичну ідентичність українців. *Національна безпека і оборона*. 2022. № 3–4. С. 108–110.
10. Казакова О., Шумська Т. Цифрові технології та їх впровадження у сфері дипломатії: досвід Данії. *Grundlagendermodernenwissenschaftlichenforschung*. 2021. URL: <https://doi.org/10.36074/logos-10.09.2021.18> (дата звернення: 07.04.2024).
11. Калінічева Г. Використання інформаційно-психологічної зброї в умовах російсько-української війни. *Actade Historia & Politica: Saeculum XXI*. 2023. № 06. С. 53–55. URL: <https://doi.org/10.26693/ahpsxxi2023.06.053> (дата звернення: 07.04.2024).
12. Кащевцева Ю. Вплив телебачення на формування громадської думки. *Актуальні питання масової комунікації*. 2006. Вип. 7. С. 60–62.
13. Коляденко В. Роль інфокомунікативних технологій у формуванні громадянського суспільства. *Людина і політика*. 2002. № 4. С. 52–57.
14. Корнага О. Вплив цифрової трансформації на механізми державного управління регіональним розвитком. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. 2024. Т. 326, № 1. С. 189–190. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-31> (дата звернення: 01.04.2024).
15. Краснокутський О. Політична свідомість як утворююча складова процесу формування ідеології державотворення. *ЗДІА: гуманітарний вісник*. 2013. № 52. С. 55–68.
16. Кропивко В. Зовнішня політична реклама як складова публічного простору. Тернопіль: Бескиди, 2018. 92 с.

17. Кулина К. Політична реклама в інтернеті: перші відповіді на глобальний виклик. Київ: Політикум, 2019. 71 с.
18. Курчина Т. Технології формування громадської думки через ЗМІ. *Українське журналістикознавство*. 2013. Вип. 14. С. 36–39.
19. Лісова К. Тенденції розвитку цифровізації в Україні. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/53801> (дата звернення: 10.04.2024).
20. Лукач К. Вплив цифрових технологій на розвиток політичної комунікації. *Держава та регіони*. Серія: Соціальні комунікації. 2018. № 1 (33). С. 135–138.
21. Мельниченко В. Розвиток сучасних технологій в Україні. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/15524> (дата звернення: 11.04.2024).
22. Москальова А. Блог-діяльність як механізм формування суспільно-політичної думки молоді в Україні: магістерська робота. 2020. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/4182> (дата звернення: 07.04.2024).
23. Проноза І. Політичні PR-технології як інструмент формування політичної свідомості. *Політичне життя*. 2021. № 2. С. 96–101. URL: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2021.2.14> (дата звернення: 07.04.2024).
24. Рибченко А. Впровадження технологій е-дипломатії: досвід ЄС. 2017. № 68. С. 296–304.
25. Семотюк О. Політичний медіадискурс і медіатизація політики як концепти політичної комунікативістики. *Людина. Комп'ютер. Комунікація*. 2017. № 10. С. 144–147.
26. Сегеда О. Цифрова дипломатія України як елемент нової публічної дипломатії. *Політикус*. 2020. № 3. С. 139–140.
27. Сенченко В. Моніторинг розвитку інформаційного суспільства в Україні. *Наука та наукознавство*. 2016. № 1 (89). С. 16–18.

28. Слободська І., Мальований Р. Вплив ЗМІ на формування громадської думки. URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/21048> (дата звернення: 11.04.2024).
29. Соколова Г. Деякі аспекти розвитку цифрової економіки в Україні. *Економічний вісник*. 2018. № 1(51). С. 92–95.
30. Соснін О. Управління сучасною державою: роль цифрових технологій. *Юридична Україна*. 2020. № 3 (207). С. 13–16.
31. Тихоненко І. Цифрова дипломатія як інструмент зовнішньої політики у ХХІ столітті. *Політичне життя*. 2019. № 1. С. 85–86.
32. Чорна І. Трансформація масової політичної свідомості в умовах модернізації політичної системи України. *Вісник Національного університету оборони України*. 2021. С. 157–163. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2021-60-2-157-163> (дата звернення: 03.04.2024).
33. Шарикова З. Завдання й виклики цифрової епохи. *Бібліотечний вісник*. 2019. № 6 (254). С. 51–52.
34. Шусть В. Концептуальна модель формування політичних цінностей молоді. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series «Pedagogy and Psychology»*. 2016. № 12. С. 121–123. URL: <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2016-0-12-121-127> (дата звернення: 27.03.2024).
35. Demoshenko G. The impact of digital transformation on municipal governance. *Public administration aspects*. 2022. Т. 10, № 1. С. 36–38. URL: <https://doi.org/10.15421/152274> (дата звернення: 07.04.2024).
36. Efteni N. M. Features of the formation of political consciousness. *Political life*. 2019. № 4. С. 66–68. URL: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2019.4.10> (дата звернення: 02.04.2024).
37. Nikolaiets Y. Information and Communication Space of Ukraine in the Context of the Russian-Ukrainian War (2014-2023). *Siversianskyi*

litopys. 2023. № 2. С. 149–150. URL: <https://doi.org/10.58407/litopis.230216> (дата звернення: 07.04.2024).

38. Rudyk M. In fluence of social media on the formation of public opinion. *Bulletin of Lviv University. Series Journalism*. 2020. № 48. С. 198–206. URL: <https://doi.org/10.30970/vjo.2020.48.10560> (дата звернення: 07.04.2024).

39. Shurko O. Influence of political technologies on political consciousness. *International Relations, Public Communications and Regional Studies*. 2020. № 1 (7). С. 237–245. URL: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2020-01-237-245> (дата звернення: 03.04.2024).

40. The influence of socialne tworkson the formation of a political narrative that transforms political consciousness. *Psycholin guisticsin a Modern World*. 2020. Т. 15. С. 221–222. URL: <https://doi.org/10.31470/2706-7904-2020-15-221-225> (дата звернення: 29.03.2024).